

MĚŘENÍ VÝKONU NÁRODNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ

ALENA KERLINOVÁ

ALENA.KERLINOVA@LAW.MUNI.CZ

VÝKON NÁRODNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ

Založen na využívání výrobních faktorů:

- půda
 - vnitřně nehomogenní faktor (liší se kvalitou), omezenost rozsahu půdy
- práce
 - pracovní síly nejsou volně zastupitelné
 - produktivita práce
- kapitál
 - je sám výsledkem předchozí výroby

Disponibilní množství a kvalita výrobních faktorů a dostupná úroveň technologií – hranice výrobních možností

VÝSTUP/VÝKON EKONOMIKY

Toková veličina (tzn. zachycuje absolutní rozměr v čase)

Produkt – měřen tok výstupů na trhu finální produkce

Důchod – příjmy získané za služby výrobních faktorů

- Produkt = důchod, pokud částka placená kupujícím na trhu finální produkce se jako příjem zcela rozdělí mezi vlastníky výrobních faktorů

PRODUKT

Zahrnuje pouze výrobky a služby prodávané a kupované na trzích

Zahrnuje pouze nově vyrobené statky

Vyloučeny: čistě peněžní transakce, směnné transakce existujícího majetku, meziprodukty

Čistý (net) vs. hrubý (gross)

Domácí (domestic) vs. národní (national)

Nominální (nominal) vs. reálný (real)

DOMÁCÍ VS. NÁRODNÍ PRODUKT

Domácí produkt

- Teritoriální hledisko
- HDP = celková tržní hodnota konečných výrobků a služeb vyprodukovaných v určité zemi za jeden rok

Národní produkt

- Hledisko národnosti
- HNP = celková tržní hodnota finální produkce vytvořené za jeden rok výrobními faktory určitého státu

NOMINÁLNÍ VS. REÁLNÝ PRODUKT

Nominální HDP

- Vyjádřen v běžných cenách
- Může růst, i když fyzický objem produkce stagnuje nebo klesá
- Vliv inflace

Reálný HDP

- Přepočten na hladinu stálých cen

M000111a HDP výdajovou metodou (běžné ceny)

mil. Kč

Název	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Výdaje na konečnou spotřebu	2355176	2506801	2678872	2729612	2756756	2791888	2801813	2851036	2922816	3029383
Domácnosti	1631011	1749455	1887029	1890858	1919942	1951963	1970389	1996648	2044283	2109535
Vládní instituce	699718	731638	765513	811710	809674	813161	804078	826004	849155	889672
NISD	24447	25708	26330	27044	27140	26764	27346	28384	29378	30176
Tvorba hrubého kapitálu	1055701	1231126	1249396	1039879	1074377	1087401	1063114	1010887	1116425	1246027
Tvorba hrubého fixního kapitálu	982951	1132392	1165332	1063472	1066005	1067017	1051943	1027089	1084075	1198101
Změny zásob	69872	95287	80491	-27458	4831	16736	5161	-21957	26535	43451
Čisté pořízení cenností	2878	3447	3573	3865	3541	3648	6010	5755	5815	4475
Hrubé domácí konečné výdaje	3410877	3737927	3928268	3769491	3831133	3879289	3864927	3861923	4039241	4275410
Vývoz zboží a služeb ¹⁾	2311465	2576724	2570700	2329418	2645451	2907068	3123079	3183857	3599437	3822925
Dovoz zboží a služeb ²⁾	2215211	2482832	2483622	2177082	2522933	2752602	2928094	2947652	3324889	3543720
Saldo vývozu a dovozu	96254	93892	87078	152336	122518	154466	194985	236205	274548	279205
Hrubý domácí produkt	3507131	3831819	4015346	3921827	3953651	4033755	4059912	4098128	4313789	4554615

M000111b HDP výdajovou metodou (ceny předchozího roku)

mil. Kč

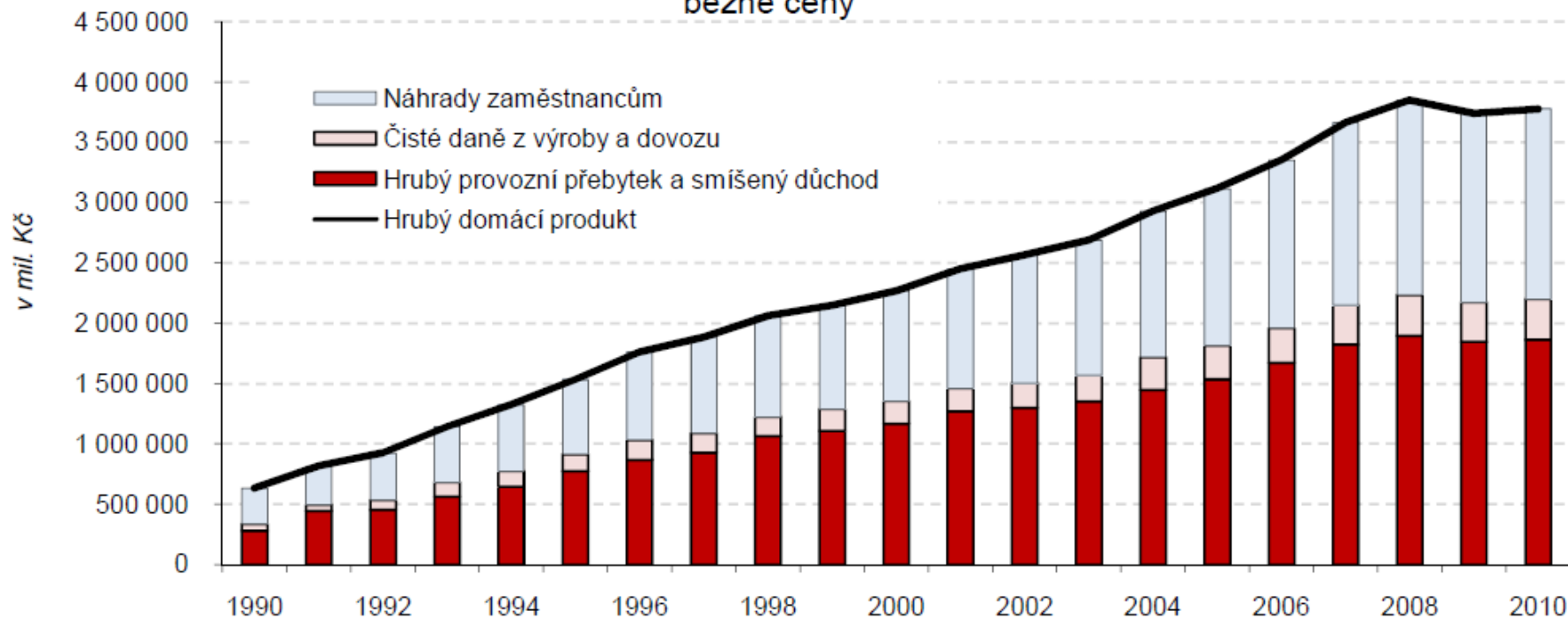
Název	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Výdaje na konečnou spotřebu	2292804	2426414	2566531	2689611	2752108	2743834	2751913	2832447	2896248	3002575
Domácnosti	1601840	1698650	1800896	1874316	1910463	1925531	1927472	1979559	2031893	2107303
Vládní instituce	667067	702416	739876	788790	814886	791522	797180	824441	834815	865730
NISD	23897	25348	25759	26505	26759	26781	27261	28447	29540	29542
Tvorba hrubého kapitálu	1046367	1207670	1245683	1023533	1085891	1093873	1044470	1008946	1097427	1228180
Tvorba hrubého fixního kapitálu	975969	1116044	1161143	1047751	1077478	1075395	1034030	1025705	1067412	1181251
Změny zásob	67465	88111	80889	-27869	4921	14771	4480	-22551	24306	42676
Čisté pořízení cenností	2933	3515	3651	3651	3492	3707	5960	5792	5709	4253
Hrubé domácí konečné výdaje	3339171	3634084	3812214	3713144	3837999	3837707	3796383	3841393	3993675	4230755
Vývoz zboží a služeb ¹⁾	2342554	2568733	2684428	2317744	2678233	2886689	3029205	3131391	3458563	3880593
Dovoz zboží a služeb ²⁾	2199718	2501767	2560944	2209956	2504396	2691486	2824097	2932508	3242841	3601902
Saldo vývozu a dovozu	142836	66966	123484	107788	173837	195203	205108	198883	215722	278691
Hrubý domácí produkt	3482007	3701050	3935698	3820932	4011836	4032910	4001491	4040276	4209397	4509446

M000111c HDP výdajovou metodou (ceny roku 2010)

mil. Kč

Název	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Výdaje na konečnou spotřebu	2581833	2659926	2723305	2734222	2756756	2743834	2704547	2734118	2777475	2853268
Domácnosti	1784478	1858482	1913129	1900240	1919942	1925531	1901372	1910220	1943940	2003866
Vládní instituce	771030	774003	782718	806518	809674	791522	775966	795617	804104	819800
NISD	26227	27194	27248	27429	27140	26781	27278	28377	29532	29697
Tvorba hrubého kapitálu	1085024	1241214	1255890	1028853	1074377	1093873	1050686	997152	1082516	1190877
Tvorba hrubého fixního kapitálu	1005148	1141247	1170223	1052148	1066005	1075395	1042149	1016155	1056049	1150713
Změny zásob	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Čisté pořízení cenností	2965	3621	3836	3919	3541	3707	6056	5837	5790	4235
Hrubé domácí konečné výdaje	3663440	3903174	3980745	3762748	3831133	3837707	3755690	3732821	3860168	4043192
Vývoz zboží a služeb ¹⁾	2204293	2449632	2552024	2300906	2645451	2886689	3007970	3015975	3276196	3532104
Dovoz zboží a služeb ²⁾	2115899	2389608	2464787	2193196	2522933	2691486	2761394	2765556	3042510	3295996
Saldo vývozu a dovozu	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Hrubý domácí produkt	3747206	3954399	4061601	3864947	3953651	4032910	4000653	3981303	4089400	4274880

Hrubý domácí produkt důchodovou metodou běžné ceny

HRUBÝ VS. ČISTÝ PRODUKT

Rozdíl představuje opotřebení

Hrubý produkt

- Zahrnuje celkové (tzv. hrubé) investice (I_g)

Čistý produkt

- Zahrnuje čisté investice (I_n)

$$I_n = I_g - a$$

METODY VÝPOČTU HDP

Výdajová metoda

Důchodová metoda

Výrobní (produkční) metoda

VÝDAJOVÁ METODA VÝPOČTU HDP

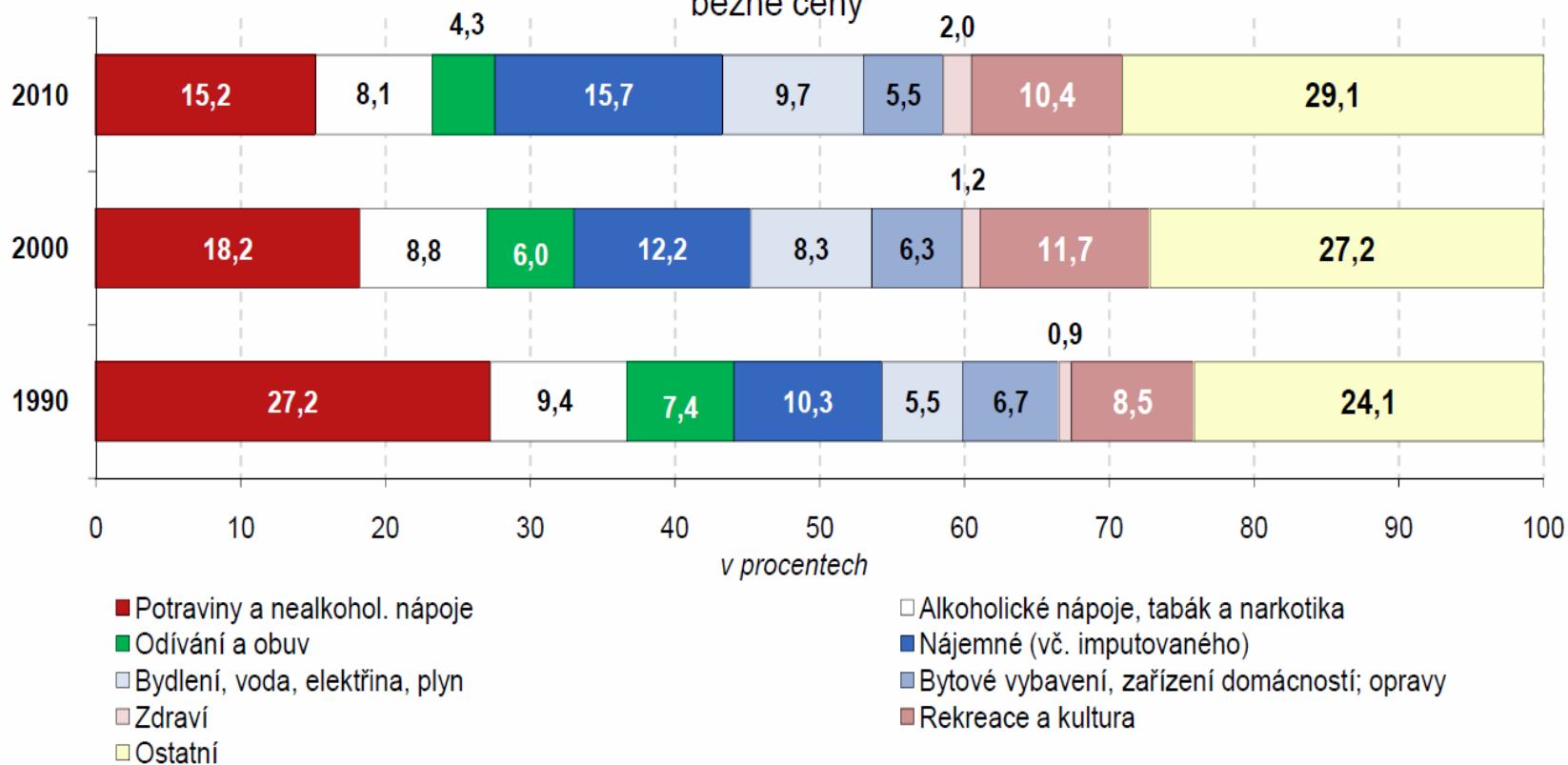
Součtem všech výdajů těch, kteří konečnou produkci nakupují:

- Výdaje domácností na spotřebu (C)
- Hrubé investice, především podniků (I)
- Vládní výdaje na nákup zboží a služby (G)
- Čistý export, tedy rozdíl mezi celkovým exportem a celkovým importem (NX)

$$\mathbf{HDP = C + I + G + NX}$$

Výdaje na konečnou spotřebu domácností v letech 1990, 2000, 2010

běžné ceny

Zdroj: ČSÚ

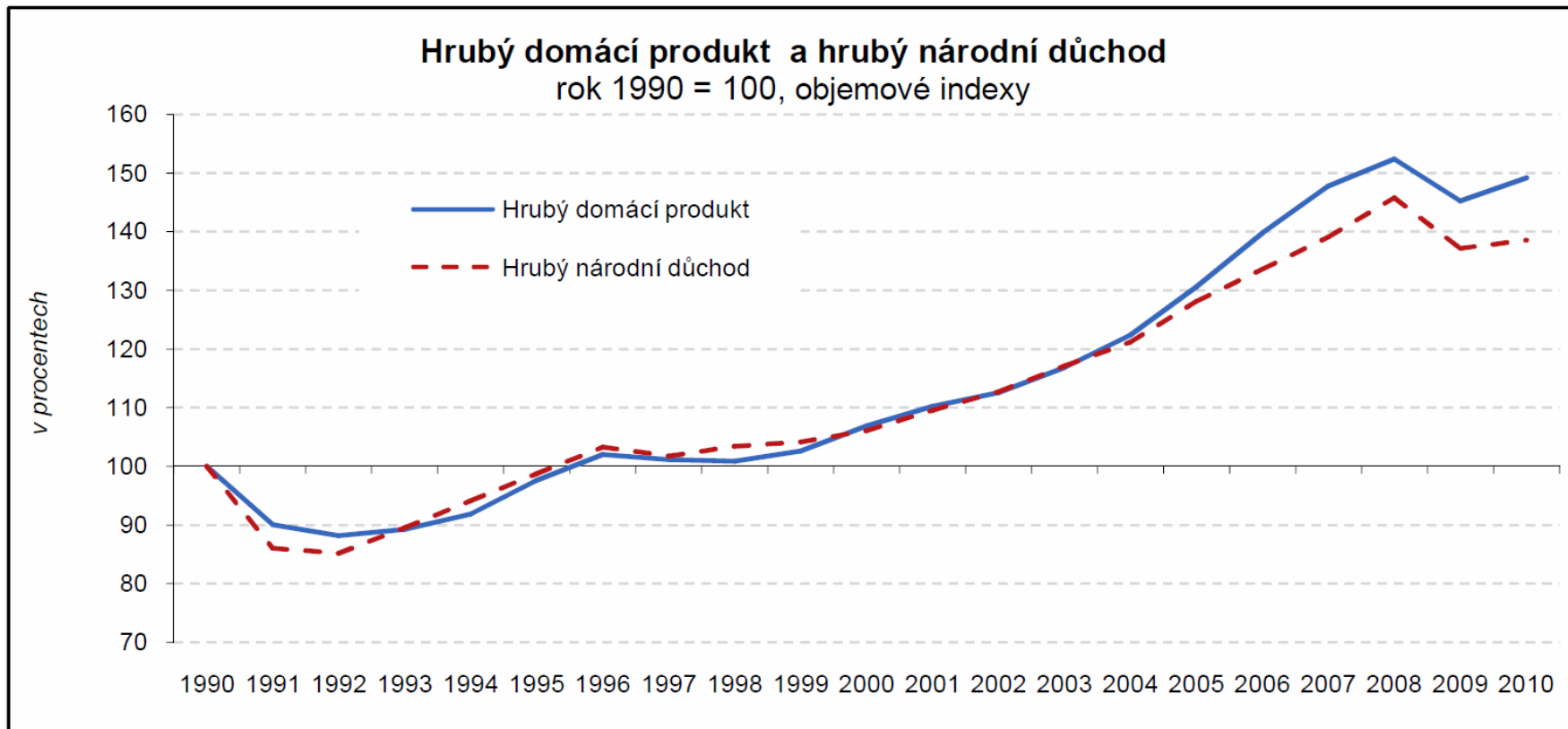
DŮCHODOVÁ METODA VÝPOČTU HDP

Pomocí příjmů vlastníků výrobních faktorů:

- Mzdy a platy zaměstnanců před zdaněním
 - Renty (důchody vlastníků půdy)
 - Podnikatelské zisky
 - Čistý úrok (rozdíl mezi inkasovaným a placeným)
- + nepřímé daně
+ odpisy

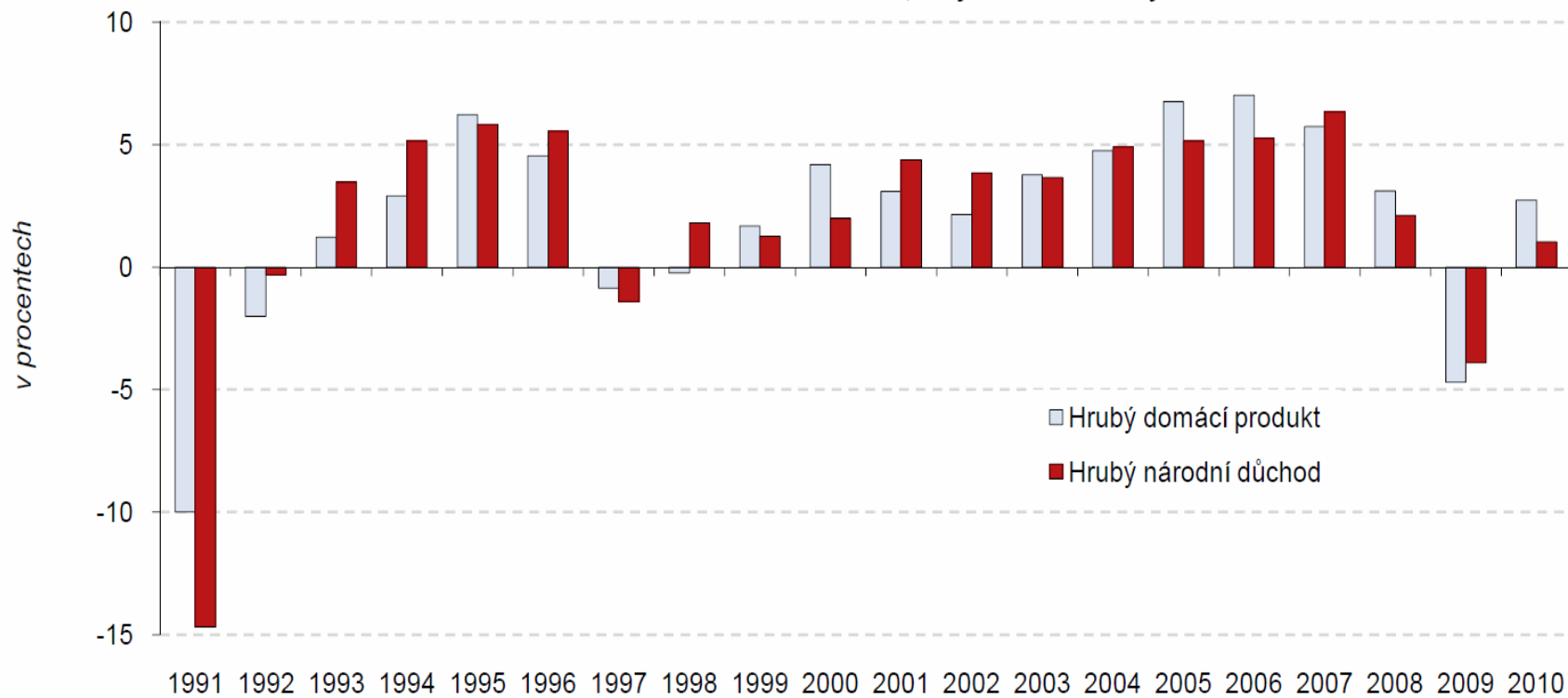
Pouze příjmy tvoří národní důchod (NI = National Income) – menší než HDP

HDP A HRUBÝ NI

Zdroj: ČSÚ

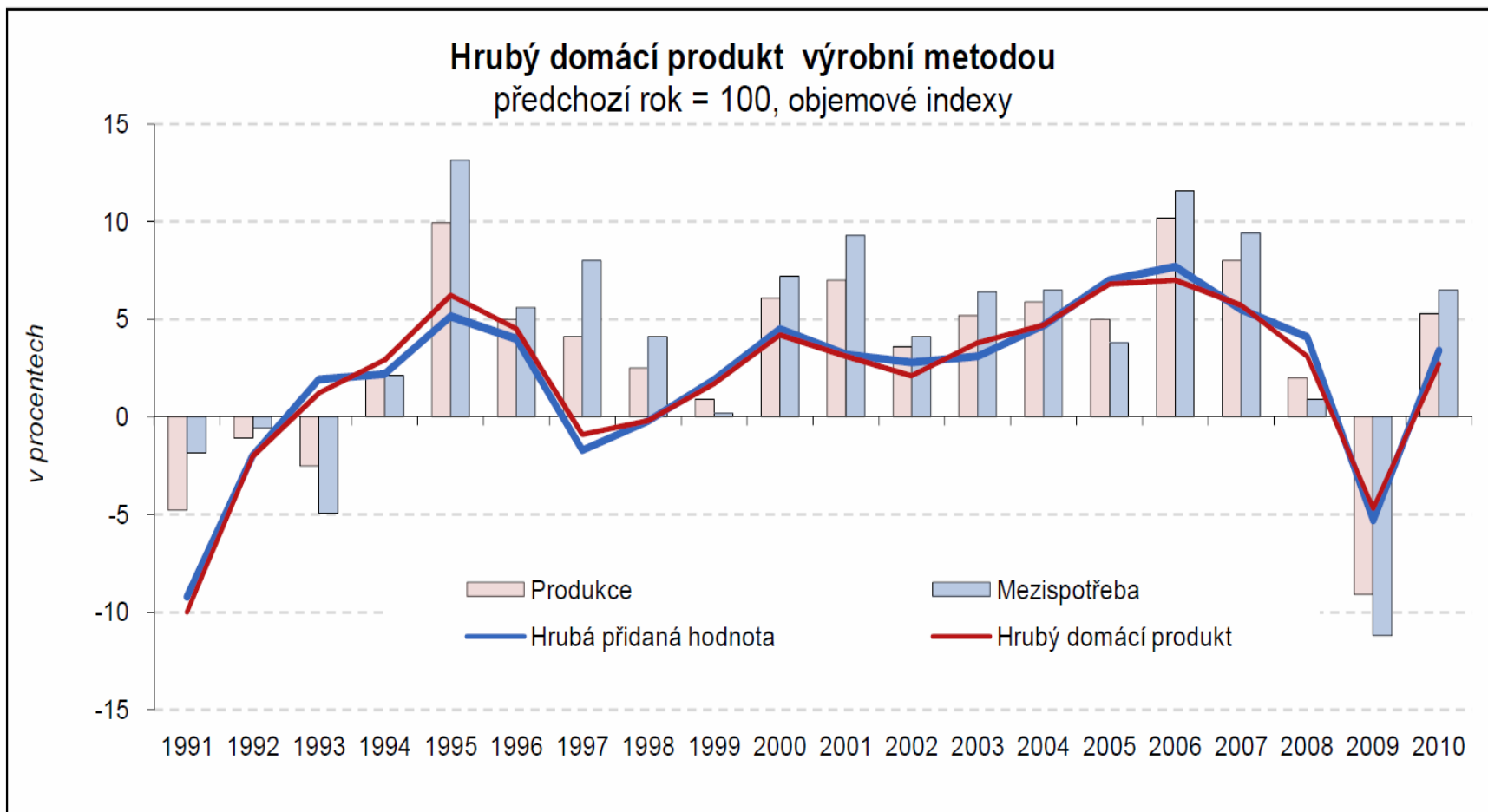
Meziroční vývoj hrubého domácího produktu a hrubého národního důchodu, objemové indexy

Zdroj: ČSÚ

VÝROBNÍ METODA VÝPOČTU HDP

	Příjmy firem	Nákupy surovin	Přidaná hodnota
Pšenice	2000	0	2000
Mouka	2700	-2000	700
Chléb	7000	-2700	4300
HDP			7000

Zdroj: ČSÚ

HDP NEZACHYCUJE

Netržní statky

Hodnota volného času (zkracování pracovní doby)

Škody na životním prostředí (negativní hodnota škodlivin, snižuje výkon ekonomiky, měla by se odčítat)

Šedá/stínová/podzemní ekonomika (daňové úniky, nelegální prodej,...)

Kvalita zboží a služeb

ČISTÝ EKONOMICKÝ BLAHOBYT

Snaha o širší hodnocení kvality života

Vzniká úpravou HDP

Dimenze ukazatelů blahobytu:

- hmotná životní úroveň (důchod, spotřeba a bohatství),
- zdraví,
- vzdělání,
- osobní aktivity, včetně pracovních,
- účast na politice a vládnutí,
- společenské styky a vztahy,
- životní prostředí,
- nejistota ekonomická i fyzická.

VÝKONNOST V MEZINÁRODNÍM MĚŘÍTKU

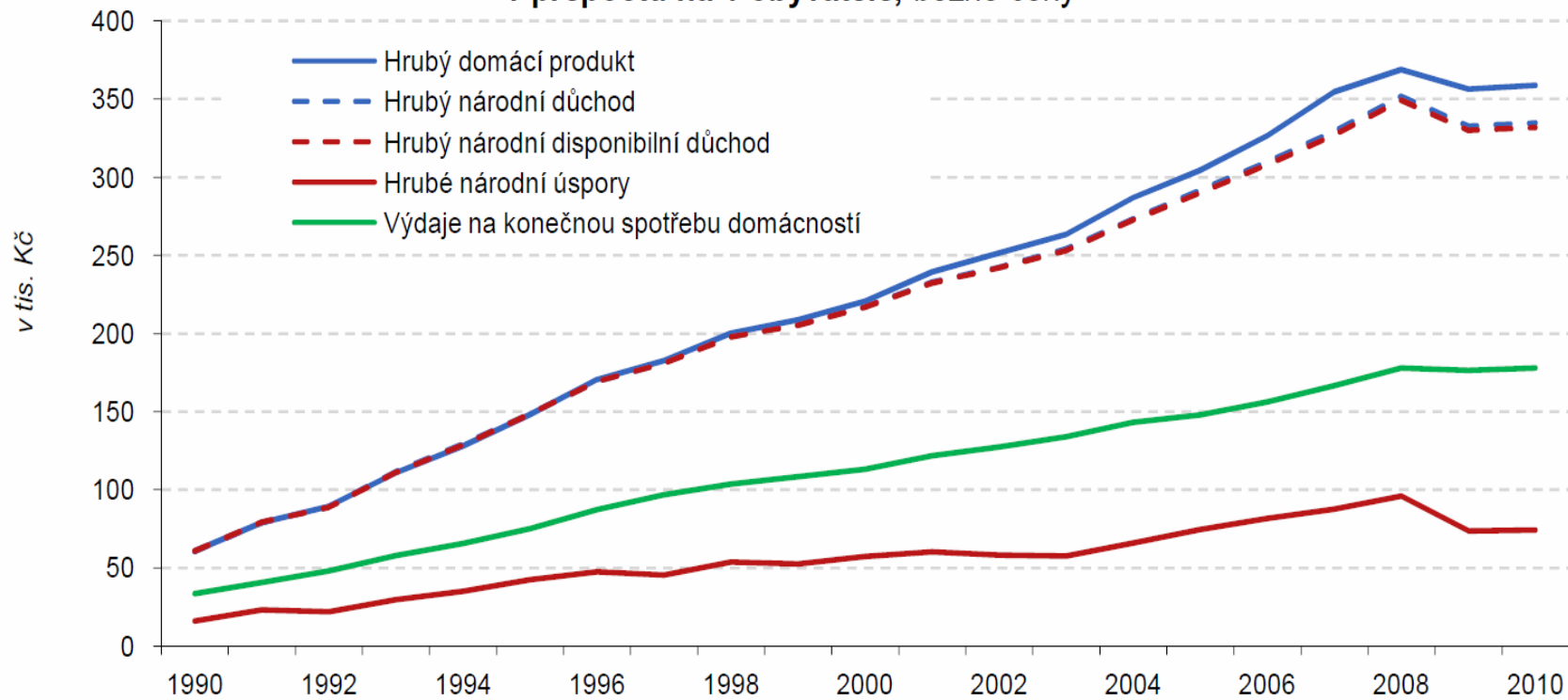
Reálný HDP na jednoho obyvatele

Porovnávání meziročního nárůstu či poklesu

HDP nutno převést na stejnou jednotku

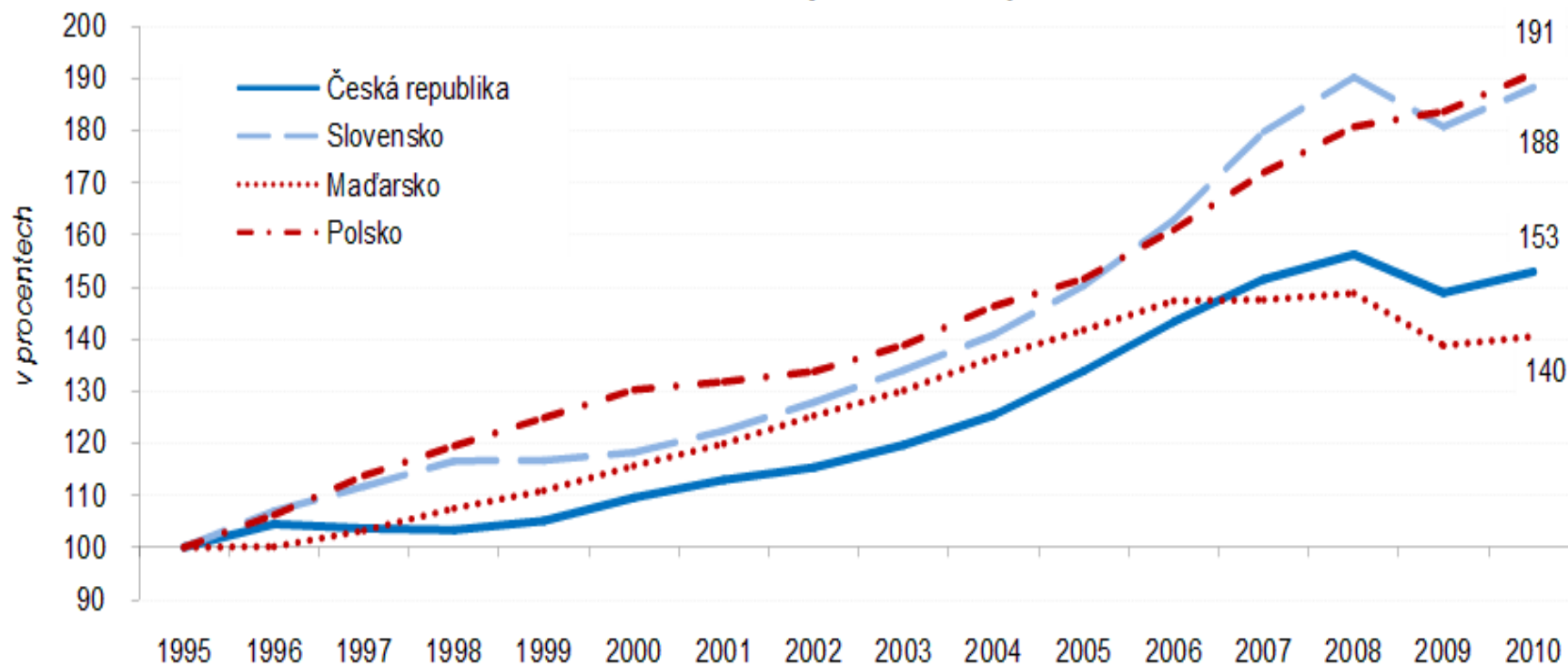
- Parita kupní síly (PPP)
- Standard kupní síly (PPS) – uměle vytvořená měnová jednotka (1 PPS = průměrná kupní síla jednoho eura v EU)

Makroekonomické bilanční ukazatele v přepočtu na 1 obyvatele, běžné ceny

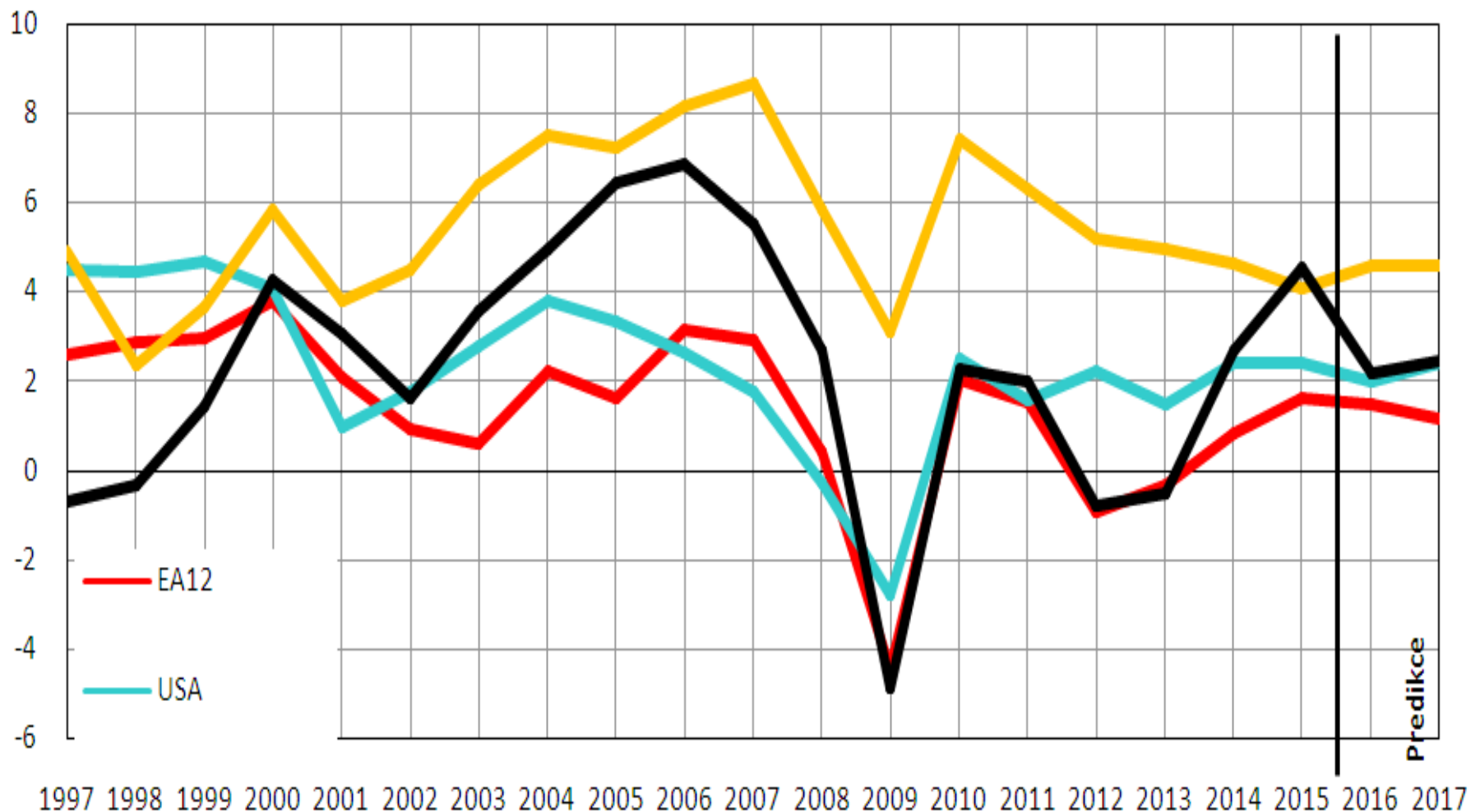
Zdroj: ČSÚ

Hrubý domácí produkt rok 1995 = 100, objemové indexy

Zdroj: ČSÚ

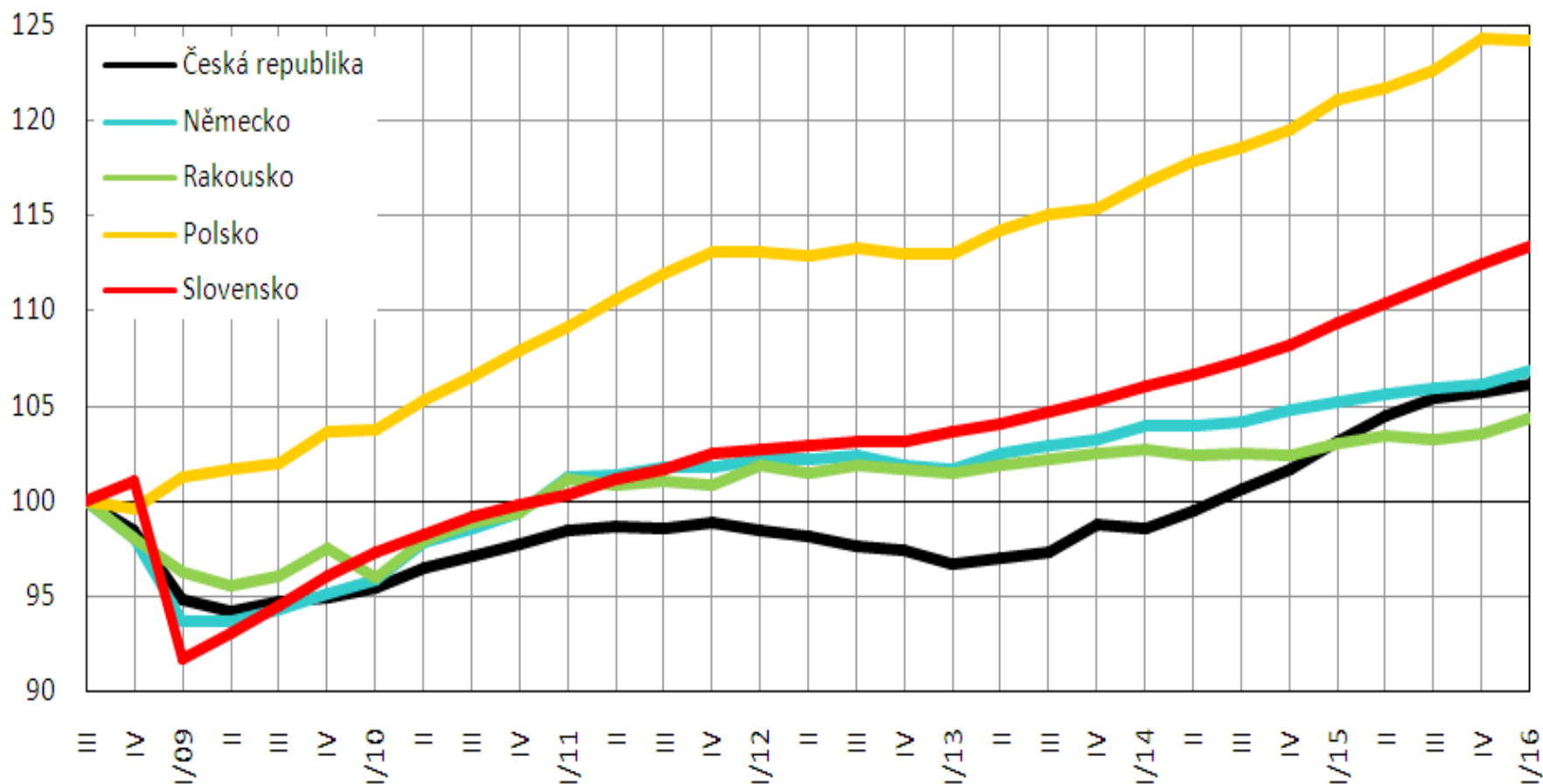
HDP – meziroční reálný růst v %

Zdroj: Eurostat, MMF, MF ČR

HDP – ČR a sousední státy

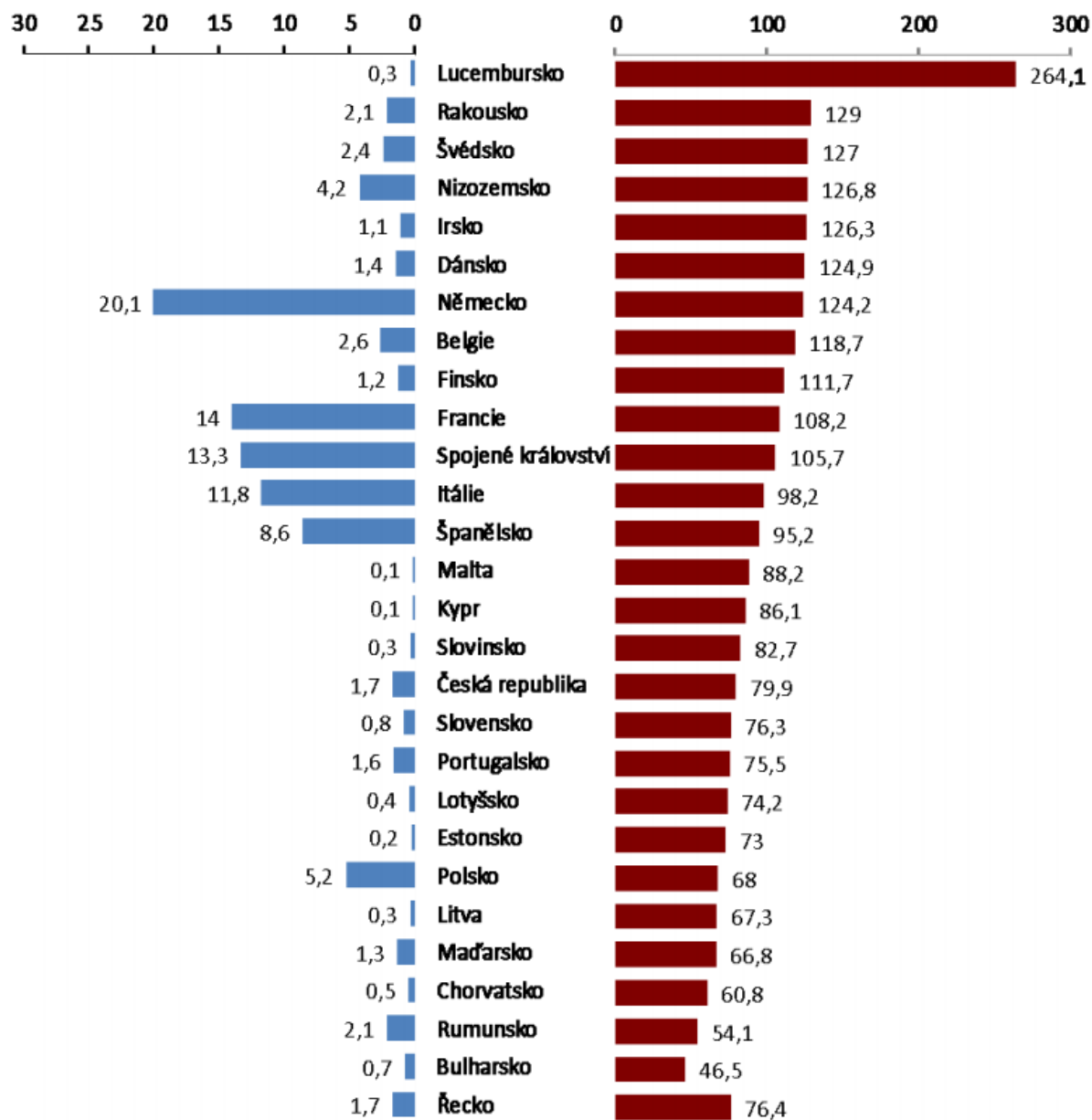
(Q3 2008 = 100, stálé ceny)

Zdroj: Eurostat, MMF, MF ČR

% podíl jednotlivých členských států na celkovém HDP EU v PPS v roce 2013

HDP na obyvatele v PPS - Index (EU-28 = 100) za rok 2013

Pozn. Pro Řecko jsou použity údaje za rok 2012, neboť pro rok 2013 nejsou k dispozici.

Zdroj: ČSÚ

MAKROEKONOMICKÉ UKAZATELE V ČR

Český statistický úřad:

- www.czso.cz

Příp. Ministerstvo financí ČR

- www.mfcr.cz

AGREGÁTNÍ POPTÁVKA

Týká se všech statků dohromady, domácího produktu

Ukazuje vztah mezi cenovou hladinou a reálným HDP, který domácnosti a firmy chtějí kupovat

Průběh funkce agregátní poptávky je klesající

AGREGÁTNÍ NABÍDKA

Vztah mezi cenovou hladinou a reálným HDP, který firmy chtějí vyrábět

Když se zvyšuje cenová hladina, lidé i firmy po určitou dobu podléhají peněžní iluzi

- Peněžní iluze – člověk či firma si uvědomuje růst své vlastní ceny, ale neuvědomuje si růst ostatních cen

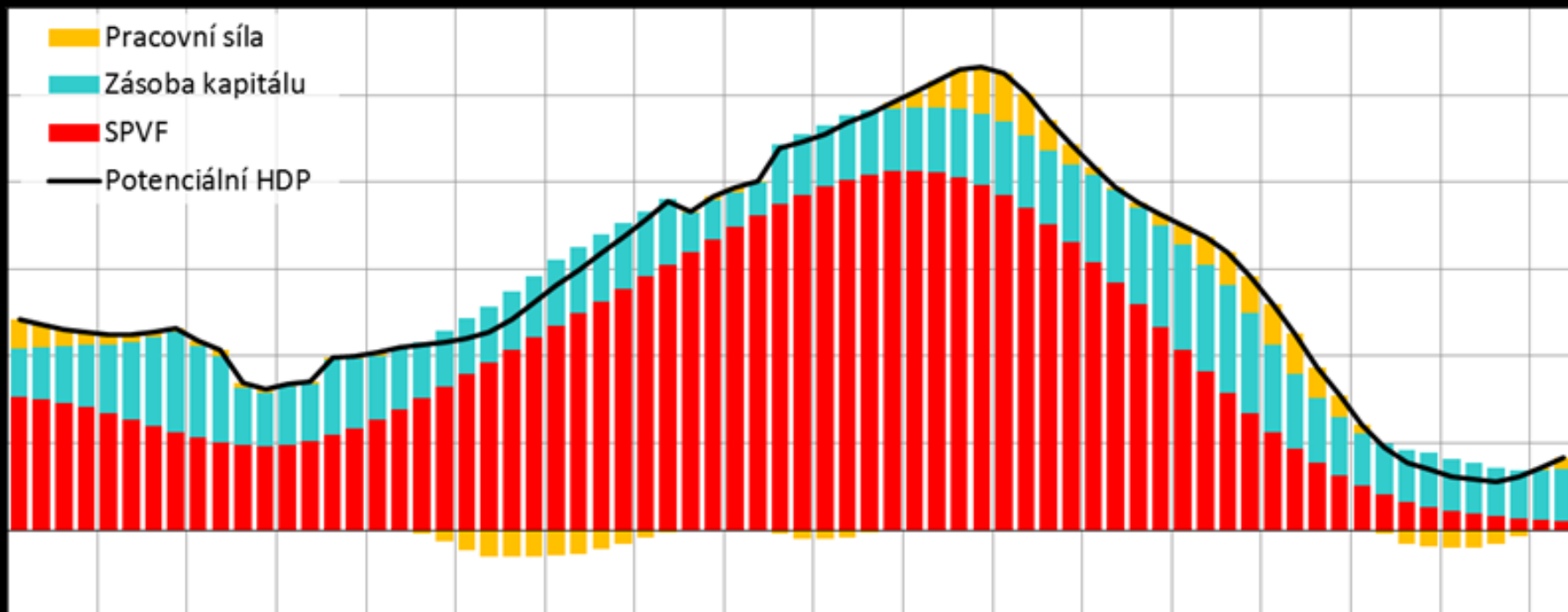
POTENCIÁLNÍ PRODUKT

Produkt, který se vyrábí při přirozené míře zaměstnanosti

Není ovlivněn změnami cenové hladiny

- Změny cenové hladiny mohou vychýlit HDP od potenciálního produktu pouze krátkodobě, nikoliv dlouhodobě

TEMPO RŮSTU POTENCIÁLNÍHO PRODUKTU (V %, PŘÍSPĚVKY V PROCENTNÍCH BODECH)

SPVF = souhrnná produktivita výrobních faktorů

Zdroj: ČSÚ, ČNB a propočty MF ČR

DĚKUJI ZA POZORNOST

DODATEČNÁ DOPORUČENÁ LITERATURA

Měření ekonomického výkonu:

- HOLMAN, R. *Ekonomie*. 4. akt. vyd. Praha : C. H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-891-6. **s. 426-448**
- MUSIL, P. *Ekonomie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-126-7. **s. 239-254**